

רבי תנחומא והגשמים

טוב ה' לכל ורחמי על כל מעשיו (תהילים קמ"ה, ט) ...

רבי יהושע דסקינין בשם רבי לוי אמר: טוב ה' לכל, ומרחמי הוא נותן לברייתו.

רבי תנחומא ורבי אבא בר אבין בשם רב אחא: למחר שנת בצורת באה והבריות מרחמין אלו על אלו, והקדוש ברוך הוא מתמלא עליהן רחמים.

בימיו של רבי תנחומא היו צריכין ישראל לתענית,

באו אליו ואמרו לו: רבי גזור תענית,

גזר תענית יום ראשון, יום ב' יום ג' ולא בא גשם.

נכנס ודרש להם.

אמר להם: בני התמלאו רחמים אלו על אלו והקדוש ברוך הוא מתמלא עליכם רחמים.

עד שהו מחלקין צדקה לעניים ראו אדם אחד נותן מעות לגרושתו,

באו לפניו ואמרו לו: רבי מה אנחנו יושבים כאן ועבירה כאן?

אמר להן מה ראיתם? אמרו לו ראינו אדם פלוני נותן מעות לגרושתו,

שלה אחריהם והביאם לתוך הציבור.

אמר לו: מה היא לה זו?

אמר לו: גרושתי היא.

אמר לו: מפני מה נתת לה מעות?

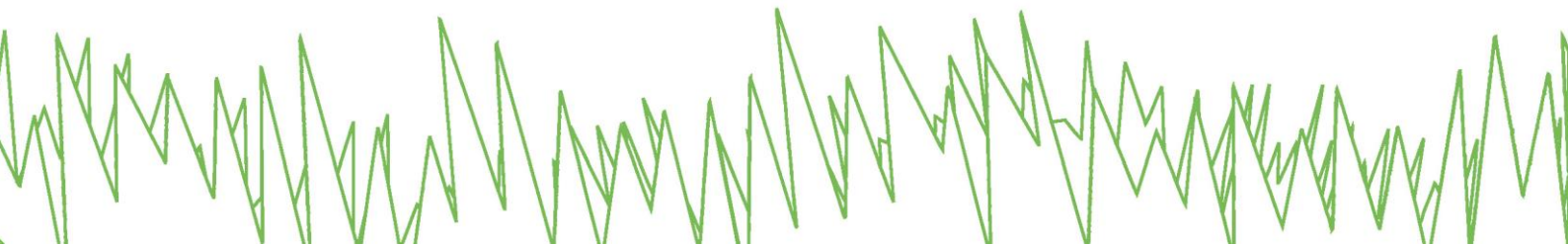
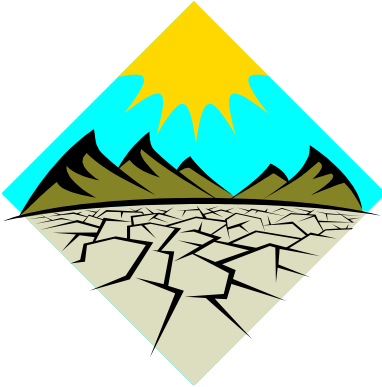
אמר לו: רבי ראיתי אותה בצרה והתמלאתי עליה רחמים.

באותה שעה הגביה רבי תנחומא פניו כלפי מעלה ואמר:

רבון כל העולמים מה אם זה שאין לה עליו מזונות ראה אותה בצרה ונתמלא עליה רחמים,

אתה שכתוב בך (תהילים קמ"ה, ח) חנון ורחום, ואנו בני ידידיך בני אברהם יצחק ויעקב על אחת כמה וכמה שתמלא עלינו רחמים,

מיד ירדו גשמים ונתרנה העולם. (בראשית רבה פרשה לג, ג)

שאלות לעיון ודיון:

- א. מה משמעות הביטוי "היו צריכין ישראל לתענית?"
- ב. מדוע ר' תנחומא אינו יוזם בעצמו תענית, מדוע הוא עצמו אינו מתפלל (אלא בסוף הסיפור בלבד)?
- ג. מדוע אין הגשם יורד לאחר שהציבור מתענה?
- ד. מה דורש רבי תנחומא לפני אנשי עירו?
- ה. מה הם עושים בעקבות דבריו? האם לכך רבי תנחומא התכוון, לדעתך?
- ו. מהן העובדות ומהי הפרשנות בסיטואציה בה "פלוגי נותן מעות לגרושתו"?
- ז. מדוע ר' תנחומא שולח לקרוא לגרוש ולגרושה, ומציב אותם בפני כל הציבור, האם לא ראוי לברר איתם את העניין בשש עיניים?
- ח. כיצד מצווה אחת של איש אחד גרמה לביטולה של הגזירה?

ישעיה נח, ה-י

הַכְזָה יְהוָה צוֹם אֲבֹתָיו, יוֹם עֲנוֹת אָדָם נִפְשׁוֹ? הֲלֹכֶךָ כְּאִגְמַן רֹאשׁוֹ וְשָׁק וְאֶפֶר יִצִיעַ, הֲלֹזָה תִקְרָא צוֹם יוֹם רְצוֹן לֵה'?

הַלּוֹא זֶה צוֹם אֲבֹתָיו:
פִתַח חַרְצֻבוֹת רִשְׁעֵי הַתֵּר אֲגִדּוֹת מוֹטָה וְשִׁלַח רְצוּצִים חֲפְשִׁים וְכָל מוֹטָה תִנְתַקוּ
הַלּוֹא פִרְס לָרֶעִב לַחֲמֶה וְעֵנִיִּים מְרֹדִים תָּבִיא בֵית כִּי תִרְאֶה עֵרֶם וְכִסִּיתוּ וּמִבְּשָׂרְךָ לֹא תִתְעַלֵּם
אֲז יִבְקַע כְּשַׁחַר אוֹרְךָ וְאֲרַכְתָּךְ מִהֲרָה תִצְמַח וְהִלַּךְ לִפְנֵיךָ צִדְקָה כְבוֹד ה' יֵאֱסָפֶךָ
אֲז תִקְרָא וְה' יַעֲנֶה תִשְׁוַע וַיֹּאמֶר הַנְּנִי אִם תִּסִּיר מִתּוֹכְךָ מוֹטָה שִׁלַח אֲצַבַע וַדְּבַר אֶון
וְתִפֶּק לָרֶעִב נִפְשֶׁךָ וְנִפְשׁ נַעֲנֶה תִשְׁבִיעַ וְזָרַח בְּחֹשֶׁךְ אוֹרְךָ וְאֶפְלַתְךָ כְּצֹהַרִים.

משנה תענית פרק ב משנה א

הַזְקֵן שִׁבְהֵן אוֹמֵר לִפְנֵיהֶן דְּבָרֵי כְבוֹשִׁין: אַחִינוּ, לֹא נֶאֱמַר בְּאַנְשֵׁי נִינוּה, וַיִּרְא הָאֱלֹהִים אֶת שִׁקְמָה וְאֶת תַּעֲנִיתָם, אֲלֵא וַיִּרְא הָאֱלֹהִים אֶת מַעֲשֵׂהֶם, כִּי שָׁבוּ מִדְּרָכָם הַרְעָה (יונה ג, י). וּבִקְבֻלָּה הוּא אוֹמֵר: 'וְקָרְעוּ לְבַבְכֶם וְאֵל בְּגְדֵיכֶם' (יואל ב, יג).

תלמוד בבלי תענית דף טז עמוד א

אמר אביי: הכי קאמר [כך אמר]: אם יש זקן והוא חכם - אומר זקן והוא חכם, ואם לאו - אומר חכם, ואם לאו - אומר אדם של צורה, אחינו, לא שק ותענית גורמים אלא תשובה ומעשים טובים גורמים. שכן מצינו באנשי נינוה שלא נאמר בהם וירא האלהים את שקמם ואת תעניתם, אלא "וירא האלהים את מעשיהם כי שבו מדרכם הרעה".

